

Wapentuig verborgen onderin de preekstoel

Wapens in een geheime bergruimte onder de preekstoel. Ook sommige predikanten leverden hun bijdrage aan het verzet in de oorlogsjaren. Zoals Jan Kars. Hij werd verraden maar preekte in de gevangenis onverdroten verder. Hij eindigde zijn aards bestaan voor het vuurpeloton, slechts 39 jaar oud. Over hem schreef Klaaswalenaar Bas Hooghwerff een indringend boek: 'Een dominee voor het vuurpeloton'.

Tekst en foto: Conno Bachoven

KLAASWAAL - Voor Uitgeverij Den Hertog uit Houten verzorgde Bas Hooghwerff, in het dagelijks leven biologisch groenteteler, al menig uitgave over veelal lokale kerkgeschiedenis en markante personen. In het kader van het herdenkingsjaar verzocht Den Hertog hem een boek rond de figuur van dominee Kars samen te stellen, mede ingegeven door het feit dat er niet zoveel bevindelijk gereformeerde predikanten in het verzet hebben gezeten. Vanuit zijn historische

Bas Hooghwerff schreef een indringend boek over een dominee in de oorlogsjaren. ISBN: 9789033126840. Het boek kost 18,50.

interesse en vele contacten kende Hooghwerff de naam Kars summier. 'Ik zag eerst niet zoveel mogelijkheden', licht Bas toe, 'maar toen ik in contact kwam met kleinzoon J. Bonte, die een omvangrijk archief had, besloot ik het op me te nemen.' Jan Kars werd geboren in 1903 en werd aanvankelijk godsdienstonderwijzer en later dominee in de Hervormde kerk. Er blijkt nog een link met de Hoeksche Waard, want Kars verrichtte gedurende enkele jaren veel werk in Puttershoek. Het boek bevat dan ook een stukje Puttershoekse kerkhistorie. In Kralingseveer/Capelle aan den IJssel werd hij in 1940 tot predikant bevestigd. 'Kars was een wat eigenzinnige man, die zich soms

weinig aantrok van kerkelijke regels', kenschetst Bas hem, 'dat leverde nogal eens moeilijkheden op. Maar bij de mensen was hij door zijn schriftuurlijk-bevindelijke prediking en pastorale instelling zeer gezien.' Als de oorlog uitbreekt is Kars predikant in Capelle. Hij verafschuwt de ideologie van de Duitsers, komt in 1941 in contact met mensen van de verzetsgroep Leeuwengarde en sluit zich daarbij aan. Kars heeft regelmatig Joden op doortocht in huis, die slapen onder de bedsteden van de drie kinderen van het gezin. In de kerk worden wapens verborgen in een geheime ruimte onder de preekstoel. 'De gedachte was toen nog dat de Engelsen wel snel zouden komen.'

Het verzet wilde wapens hebben om te helpen', licht Bas toe. De groep wordt verraden en een groot aantal, waaronder dominee Kars, in april 1942 opgepakt. Kars kan nog net opdracht geven de wapens uit de kerk weg te halen. Hij wordt ter dood veroordeeld wegens sabotage. Gratieverzoeken wijzen de Duitsers af, juist omdat hij als predikant het verzetswerk had gesteund. Kars zit in verschillende gevangnissen. Daar preekte hij veel voor medegevangenen, achterhaalde Hooghwerff uit brieven. 'Dat mocht natuurlijk niet, in Amersfoort gebeurde het in kleine groepjes op bedden. En als er dan een mogelijke verrader langskwam begon iemand ineens bijvoorbeeld over drukpersen.' Kars smokkelde brieven vol boodschappen en aanwijzingen aan zijn vrouw de gevangenis uit, verborgen in het wasgoed. Velen daarvan zijn bewaard gebleven. De dominee blijkt veel lotgenoten tot steun te zijn geweest en heeft ze de weg tot behoud gewezen. En niet zonder zegen, blijkt uit brieven van medegevangenen, waaronder socialisten en communisten, die niet bepaald bekend stonden om hun godsdienstige levenshouding. 'Zelf werd hij overigens ook van een eerst nogal hoogmoedig man een ootmoedig mens', aldus Hooghwerff, 'Kars heeft veel geleerd in de gevangenis. Dat blijkt mede uit zijn ontroerende afscheidsbrief, vlak voor zijn executie op 29 december 1942.'